

Arbeidsinnsats i helse og omsorg fremover

Impact case forskning

TALL

SOM FORTELLER

NOTATER / DOCUMENTS

2023/41

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 27. september 2023

ISBN 978-82-587-1801-4 (elektronisk)

ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Impact cases blir brukt av mange forskningsinstitusjoner for å synliggjøre hvordan og på hvilken måte forskning får innvirkning på politikk, næringsliv, samfunnsliv, helse og miljø. SSB har som målsetting å levere forskning og analyser som skal være til nytte for forvaltningen, Stortinget, partene i arbeidslivet og allmenheten. For å synliggjøre hvordan og i hvilken grad SSB leverer på dette området, har vi tatt i bruk impact cases basert på aktiviteten i forskningsavdelingen.

I dette notatet beskrives arbeidet som ble gjort for å bistå Helsepersonellkommisjonen med beregninger av behovet for helse- og omsorg-sysseletting mot 2060, og av ubalanser i arbeidsmarkedet for helsepersonell i dag og fremover mot 2040.

Statistisk sentralbyrå, 25. september 2023

Linda Nøstbakken

Innhold

Forord	3
1. Forskningen bak	5
2. Innflytelse i samfunnet	7
3. Kildehenvisninger som dokumenterer relevans og kvalitet	8
3.1. Referanser i offisielle dokumenter	8
3.2. Presentasjoner på konferanser, seminarer og møter	8
3.3. Avis- og podcastintervjuer	8
3.4. Andre henvisninger.....	9
4. Øvrige referanser	12

1. Forskningen bak

Rundt 85 prosent av de samlede norske utgiftene til helse og omsorg (HO) skattefinansieres. I 2019 jobbet 13 prosent av alle årsverk i norsk økonomi i den offentlige (skattefinansierte) HO-sektoren.¹ Behovet for særlig spesialisthelsetjenester og omsorg er klart størst hos personer 80 år eller eldre. Fra i dag til 2060 vil tallet på personer som er 80 år eller eldre øke fra 200 000 til over 700 000 ifølge hovedalternativet i SSBs siste befolkningsfremskrivninger. Samtidig vil antall personer 20-66 år stabilisere seg mellom 3,2 og 3,3 millioner. Fremover vil dermed behovene i HO-sektoren øke raskere enn antallet personer som kan dekke disse behovene.

Pålitelige fremskrivninger spilte en hovedrolle i arbeidet med viktige reformer som den finanspolitiske handlingsregelen (2001) og pensjonsreformen (2011). Fremover vil samfunnsplanleggingen kreve god informasjon om i) behovet for HO-bemanning i realistiske scenarier; ii) hvilke yrkesgrupper som trenger sterkest bemanningsvekst for å dekke etterspørselen; iii) kravene som bemanningsbehovene setter til utdanning, kompetanse og HO-sektorens evne til å konkurrere om arbeidskraften; iv) behovet for skatteøkning i realistiske scenarier for skattefinansiert HO. Helsepersonellkommisjonen er et av mange offentlige utvalg som har vurdert hvordan Norge skal møte veksten i etterspørselen etter HO-tjenester fremover. SSB bidro med to rapporter til kommisjonens arbeid. SSB-rapport 2023/2 studerer avviket mellom tilbud og etterspørsel etter ulike typer HO-personell fremover. SSB-rapport 2023/3 begrunnet ulike scenarier til og med 2060 for hva som vil kreves av årsverk i 14 HO-tjenester som ligger innenfor det lovfestede offentlige sørge-foransvaret.

Et helt avgjørende element i arbeidet bak begge rapportene er SSBs regelmessige fremskrivninger av befolkningen fordelt på kjønn og alder. *Etterspørselsberegningene* bryter årsverkene i 14 offentlige HO-tjenester ned på kjønns- og aldersspesifikke tall for i) brukere per person som fanger opp blant annet helsetilstand, og ii) årsverk per bruker som fanger opp blant annet tjenestestandard og produktivitet. I tillegg tas det hensyn til at omsorg fra pårørende kan avlaste den offentlige eldreomsorgen. Bak tallene for disse størrelsene ligger et møysommelig arbeid med å hente ut relevant informasjon fra ulike datakilder, blant annet *registerbasert sysselsettingsstatistikk*, *Norsk pasient register* og *Kommunalt pasient- og brukerregister*. Et viktig, men problematisk, punkt i beregningene er realistiske tallanslag på betydningen av at helsetilstanden kan forbedres fremover for gitt kjønn og alder. Alle anslag for dette vil nødvendigvis være svært usikre. I etterspørselsberegningene antas den aldersspesifikke bruken av somatiske tjenester og omsorg å avta over tid for dem som er eldre enn 55 år, i takt med utviklingen i aldersspesifikk dødelighet.

Beregningene av ubalanser mellom etterspørsel og tilbud for ulike utdanningsgrupper innenfor HO-sektoren gjøres ved hjelp av SSBs modell HELSEMOD, som har vært brukt regelmessig siden 2002. De baserer seg på de ovennevnte fremskrivningene av etterspørselen etter HO-årsverk. Utgangsbestanden av HO-sysselsatte fordeles på 14 utdanningsgrupper, kjønn og alder. I hver gruppe avhenger yrkesprosenter og arbeidstid av alder og kjønn. Tilgangen på arbeidskraft i hver gruppe kommer fra nyutdannede norskfødte, innvandring og overganger mellom gruppene. Avgangen i hver gruppe avhenger av alder. Utover død og utvandring, kan avgangen fra en gruppe skyldes pensjonering og oppgradering av utdanning. Både etterspørsels- og tilbudsberegningene tar utgangspunkt i data for 2019. Dermed unngås de spesielle endringene som koronapandemien skapte.

---

¹ HO-sektoren er her avgrenset ganske snevert ved at den ikke omfatter forebygging og forskning og administrasjon utenfor de store institusjonene.

Etterspørselsberegningene i SSB-rapport 2023/3 bekrefter tidligere fremskrivninger som viser at det skal mye til for at ikke HO-sektorens andel av totale årsverk vil øke betydelig fremover. Det gjelder særlig innenfor hjemme- og institusjonsbasert omsorg som er sterkest påvirket av veksten i gruppen 80 år eller eldre. I flere scenarier vil befolkningens ønskede HO-bruk kreve en dobling av HO-sektorens andel av totale årsverk mot 2060, fra dagens 13 prosent. En tredobling kan ikke utelukkes. Helsepersonellkommisjonen anbefaler at andelen av total sysselsetting i HO-sektoren (offentlig og privat) ikke øker vesentlig fra dagens nivå. Gitt videreføring av dagens *offentlige* HO-tilbud, vil tilnærmet nullvekst i den offentlige HO-sektorens sysselsettingsandel kreve markante brudd med historiske trender. Rapportene tallfester de historiske trendene tilbake til 1970 for spesialisthelse- og omsorgstjenestene.

Beregningene av mulig ubalanser i SSB-rapport 2023/2 viser at dagens utdanningsmønster må endres for å dekke de kommende bemanningsbehovene i helse og omsorg. Til tross for økt utdanning og innvandring fremover, ser det spesielt ut til å bli en forsterket mangel på sykepleiere, helsefagarbeidere, vernepleiere og ergoterapeuter i årene fremover. Det utdannes også for få bioingeniører, jordmødre og helse- og tannhelsesekretærer. Derimot forventes tilnærmet balanse mellom veksten i tilgang og etterspørsel for yrker som psykologer, tannleger og tannhelsesekretærer. På lengre sikt vil økt utdanningstilbud innen helse og omsorg gi effekt, mens arbeidsinnvandring vil kunne gi en mer umiddelbar effekt. Uten innvandringen hadde mangelen på helsepersonell allerede i dag vært langt mer alvorlig.

2. Innflytelse i samfunnet

Fremskrivningene i de to ovennevnte rapportene ble gjort som et konkret oppdrag for Helsepersonellkommissjonen. Lignende fremskrivninger har vært utført flere ganger tidligere, i hovedsak på oppdrag for Helse- og omsorgsdepartementet (HOD). Fremskrivningene står også sentralt i langsiktige makroøkonomiske analyser, spesielt de som gjøres av Finansdepartementet i forbindelse med de fireårige Perspektivmeldingene, og de som utføres i SSBs forskningsavdeling. Disse analysene gjøres ved hjelp av SSBs generelle likevektsmodell DEMEC som inneholder en relativt detaljert beskrivelse av offentlig ressursbruk og utgifter til HO og annen skattefinansiert velferd. Modellen har vært i bruk siden 2010.

Interessen for fremskrivningene i de to rapportene har vært større enn tidligere. Det skyldes trolig både at den sterke økningen i aldersgruppen 80 år eller eldre starter i 2023, og at Helsepersonellkommissjonens utredning og konklusjoner har forsterket interessen for bemanningsproblemene fremover.

Per 14. september hadde Rapporten 2023/3 (*Arbeidsmarkedet for helsepersonell fram mot 2040*) hatt 3005 unike visninger, hvorav 744 (24,7%) på publiseringsdagen. Tilsvarende tall for Rapporten 2023/3 (*Arbeidsinnsats i offentlig helse og omsorg: Fremskrivninger og historikk*) var 953, hvorav 102 (10,7%) på publiseringsdagen. Interessen skyldes i første rekke behovet for bakgrunnsstoff. Indirekte har tallene hatt et langt bredere nedslagsfelt via den relativt fylldige gjengivelsen som HPK gir i NOU 2023:4.

HPK anbefaler tilnærmet nullvekst i HO-sektorens sysselsettingsandel fremover, mens de to SSB-rapportene vurderer et slikt scenario som urealistisk. Dette er en av årsakene til at HPKs anbefaling har skapt debatt som fortsatt pågår. Debatten har bidratt til formidling av rapportinnholdet gjennom skriftlige og muntlige debattinnlegg. Spesielt har en av rapportforfatterne (Holmøy) støttet seg til rapportenes faktabeskrivelser i sine innlegg om saken.

Fremskrivningene i de to rapportene brukes også aktivt i pågående analyser som utføres på oppdrag for Holden IV-utvalget som vurderer lønnsdannelsen i lys av plausible endringer i rammebetingelser for norsk økonomi. Et eget kapittel studerer makroøkonomiske virkninger av sterk vekst i skattefinansiert HO-forbruk. Et annet kapittel beskriver ubalanser i norske arbeidsmarkeder.

3. Kildehenvisninger som dokumenterer relevans og kvalitet

3.1. Referanser i offisielle dokumenter

NOU 2023: 4 (2023). *Tid for handling: Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste*. Helse- og omsorgsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-4/id2961552/>

3.2. Presentasjoner på konferanser, seminarer og møter

Holmøy, E., Stølen, N. M., Kornstad, T., Hjemås, G. (2023, 8. februar). *Offentlig helse og omsorg - før, nå og mot 2060*. Foredrag for Helseøkonomiseminar. Universitetet i Oslo.

Stølen, N. M., Holmøy, E., Kornstad, T., Hjemås, G. (2023, 8. februar). Arbeidsmarkedet for helsepersonell mot 2040. Foredrag for Fagforbundet, Oslo.

Stølen, N. M., Holmøy, E., Kornstad, T., Hjemås, G. (2023, 13. februar). Arbeidsmarkedet for helsepersonell mot 2040. Foredrag, Helsedirektoratet.

Holmøy, E., Hjemås, G. (2023, 27. januar). Arbeidsinnsats i offentlig helse og omsorg - framskrivninger og historikk. Foredrag, VIRKE.

Holmøy, E. (2023, 16. mars). Truer eldrebølgen velferdsstaten? Foredrag, Harstad senioruniversitet.

Holmøy, E. (2023, 2. mai). Helsepersonellkommissjonens hovedkonklusjon mangler begrunnelse. Foredrag KS Nordland, Troms og Finnmark Felles fylkesmøte, Bodø.

Holmøy, E., Hjemås, G. (2023, 5. juni). Arbeidsinnsats i offentlig helse og omsorg - framskrivninger og historikk. Foredrag, KS Kommuneøkonomikonferansen, Gardermoen.

Holmøy, E. (2023, 15. juni). Langsiktige og fundamentale utviklingstrekk i økonomien, Foredrag, Nærings- og fiskeridepartementet, Oslo.

Holmøy, E. (2023, 14. august). Helsepersonellkommissjonens hovedkonklusjon mangler begrunnelse. Foredrag for Oslo legeförening, Arendalsuka.

3.3. Avis- og podcastintervjuer

Todal, P.A. (2023, 24. februar). -Blokkerer for en fornuftig debatt. *Dag og Tid*, Intervju med forsker Erling Holmøy. https://www.dagogtid.no/samfunn/-blokkerer-for-ein-fornuftig-debatt-6.121.28604.ba898e728f?sharer_id=902320&utm_medium=sharing

Borge, Laila. (2023). – Folk vil ikke godta redusert helsetilbud. *Stat og styring*, 33(2), 32–39. <https://doi.org/10.18261/stat.33.2.7>

Tankesmien Agenda podcast «Noen har snakket sammen» (10.03.2023): *Norsk økonomi - en tilstandsrapport*. <https://open.spotify.com/episode/3xiEy7gHfjhcX3TO6O1g5P>

Tankesmien CIVITA-podcast «Liberal halvtime» (06.09.2023): *Hvordan skal vi bemanne fremtidens helse- og omsorgstjenester?* <https://civita.no/podcast/hvordan-skal-vi-bemanne-fremtidens-helse-og-omsorgstjenester/>

3.4. Andre henvisninger

Bersvendsen, A. (2023, 13. september). Alle politikere vil nå de unge. Men fremtida tilhører de eldre. *MN24, Meninger*. <https://www.mn24.no/meninger/i/5B4AbO/alle-politikere-vil-naa-de-unge-men-fremtida-tilhoerer-de-eldre>

Ergoterapeutene. (2023, 13. januar). *SSB forventer enda større mangel av ergoterapeuter frem mot 2040*. <https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/ssb-forventer-enda-storre-mangel-av-ergoterapeuter-frem-mot-2040?publisherId=5234598&releasId=17952967>

Eriksen, G. A. (2023, 9. mai). Størst mangel på sykepleiere – hundrevis kunne vært i arbeid. *Harstad Tidende*. <https://www.ht.no/nyheter/i/l3bj29/storst-mangel-paa-sykepleiere-hundrevis-kunne-vaert-i-arbeid>

Fafo Østforum. (2023, 12. januar). *Eldrebølgen skaper stor usikkerhet for helsesektoren*. <https://www.fafoestforum.no/nyheter/eldrebolgen-skaper-stor-usikkerhet-for-helsesektoren>

Grimsrud, S. A. (2023, 21. august). Mette blir sjef for 4.500 ansatte: – Stolt av å være vernepleier. *Fri Fagbevegelse*. <https://frifagbevegelse.no/fontene/mette-blir-sjef-for-4500-ansatte--stolt-av-a-vare-vernepleier-6.158.981767.fb74fc2218>

Handikapnytt. (2023, 25. januar). *Blindeforbundet: Helsepersonell - mangel rammer synshemmede*. <https://www.handikapnytt.no/blindeforbundet-helsepersonell-mangel-rammer-synshemmede/>

Liljebakk, S. A. (2023, 11. mai). Norge kan mangle 1 700 bioingeniører om 15 år: Det skriver Statistisk sentralbyrå (SSB) i en ny rapport om arbeidsmarkedet for helsepersonell. *Bioingeniøren*. <https://www.bioingenioren.no/aktuelt/2019/norge-kan-mangle-1-700-bioingeniorer-om-15-ar/>

Marsdal, M. og S. Jorde (2023) *Bære eller bryte. På vei mot en klassedelt eldreomsorg?* Pamflett, Forlaget Manifest. https://manifest.no/index.php?route=product/product&product_id=345

Moland, L., Tofteng, M., & Nesland, A. (2023). Vikarbruk i sykehus og kommunale helse- og omsorgstjenester (*Fafo-rapport 2023/17*). Oslo: Fafo. <https://www.fafo.no/images/pub/2023/20852.pdf>

Myklathun, K. (2023). *NAV's omverdensanalyse 2023–2035. 4. Arbeidsmarkedet*. <https://data.nav.no/omverdensanalyse/kapitler/Arbeidsmarkedet.html>

NHO Geneo (2023, januar). *Mangelen på sykepleiere vil trolig forverre seg i årene framover: - Vi må samarbeide for å løse utfordringen*. <https://www.nhogeneo.no/artikler/2023/mangelen-pa-sykepleiere-vil-trolig-forverre-seg-i-arene-framover/>

Njarga, B. (2023, 12. januar). Eldrebølgen i helsesektoren - Vil by på utfordringer. *Vi.no (Facebook)*. <https://www.vi.no/helse/vil-by-pa-utfordringer/78253719>

NTB/Dagsavisen. (2023, 12. januar). *SSB: Mangelen på sykepleiere blir bare større framover*. <https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2023/01/12/ssb-mangelen-pa-sykepleiere-blir-bare-storre-framover/>

Norsk sykepleieforbund. (2023, 9. mai). *Fortsatt størst mangel på sykepleiere*. <https://www.nsf.no/artikkel/fortsatt-storst-mangel-pa-sykepleiere>

Ryfylke/Nynorsk Pressekontor. (2023, 12. januar). *SSB: Mangelen på sjukepleiarar blir berre større framover*. <https://ryfylke.net/2023/01/12/ssb-mangelen-pa-sjukepleiarar-blir-berre-storre-framover/>

Schei, A. & Tønnessen, E. (2023, 11. februar). Disse studentene kan bli arbeidsløse om 25 år: Statistisk sentralbyrå (SSB) anslår at Norge i 2040 kan ha tusen tannleger for mye. *Khrono*.
<https://khrono.no/disse-studentene-kan-bli-arbeidsløse-om-25-ar/758624>

Simonsen, M. C. A. (2023, 9. mai). Mangelen på sykepleiere går utover samfunnets helseberedskap. *Dagens Medisin*. <https://www.dagensmedisin.no/helse-nord-rhf-helsepersonell-norsk-sykepleierforbund/mangelen-pa-sykepleiere-gar-utover-samfunnets-helseberedskap/564583>

Sunnmørsposten, Leder. (2023, 17. januar). Mangler fortsatt like mange sjukepleiere.
<https://www.smp.no/meninger/leder/i/gEL1v5/mangler-fortsatt-like-mange-sjukepleiere>

Trøndelag i tall. (2023). Helsepersonell fram mot 2040.
<https://trondelagitall.no/artikkel/helsepersonell-fram-mot-2040>

Gray, M. (2023, 12. januar). SSB: Mangelen på sykepleiere blir bare større framover. *Dagens Medisin, Debatt og kronikk*, s. 3.

Hoemsnes, A. (2023, 14. januar). Glem strømkrisen, helsekrisen blir mye, mye verre. *Dagens Næringsliv*. S. 24-25.

Dagens Næringsliv. (2023, 18. januar). DN mener: Kjercols berøringsangst lover ikke godt. *Dagens Næringsliv, Leder*, s. 2.

Lydersen, T. (2023, 23. januar). Må ha penger på bordet. *P2 – Politisk Kvarter*. NRK.

Almendingen, B. (2023, 25. januar). Her er partenes løsning på bemanningskrisen. *Kommunal Rapport*.

Almendingen, B. (2023, 27. januar). Kjerkol ber kommuner lære av politiet. *Kommunal Rapport - Politikk*.

Sollien, T. (2023, 27. januar). Ansvar for egen tæring. *Aftenposten*, s. 34.

Blågestad, K.K. (2023, 2. februar). Hva vil være god nok eldreomsorg? *Fædrelandsvennen*, s.3.

Lillo-Stenberg, H. (2023, 2. februar). Utvalg frykter sammenbrudd i helsetjenesten: Det blir færre ansatte per pasient. *Dagsavisen – Innenriks*.

Tønnessen, E., Lie, T. & Larsen, H. (2023, 2. februar). Bovim-kommisjonen vil ha milliardsatsing på helseforskning. *Khrono*.

ABC Nyheter. (2023, 2. februar). Kommisjon frykter sammenbrudd i helsetjenesten: Det blir færre ansatte per pasient. *ABC Nyheter – Forsiden*.

Schjønberg, S. (2023, 2. februar). Helsevesenet kan bryte sammen hvis det drives som i dag. *FriFagbevegelse*.

Dorholt, I. (2023, 2 februar). Kritisk: - Feil måte. *Dagbladet – Politikk*.

Blaker, M. (2023, 2. februar). Slik vil regjeringens eksperter redusere dagens helsetilbud. *Nettavisen – Forsiden*.

Dommerud, T., Skogstrøm, L., & Hallgren, A. (2023, 2. februar). Fagforeningene enig i krisebeskrivelsen, men advarer å kutte bemanning. *Aftenposten.no – Forsiden*.

Dommerud, T., Skogstrøm, L., & Hallgren, A. (2023, 3. februar). Fagforeningene advarer mot å kutte i bemanningen. *Aftenposten*, s. 16.

Mohn, K. (2023, 6. februar). Kor mange hender treng vi? Stavanger Aftenblad, s. 5.

Lied, R. (2023, 13. februar). Tid for handling – også frå politikarane. *Dagens Perspektiv – Synspunkt*.

Nationen (2023, 16. februar). Desse studentane kan stå utan arbeid om 25 år. *Nationen*, s. 21.

Grimsrud, S. A. (2023, 20. februar). Sånne som Lars blir enda mer attraktive i framtid: -Vi har litt stjernefaktor. *FriFagbevegelse*.

Todal, P. A. (2023, 24. februar). – Blokkerer for ein fornuftig debatt. *Dag og Tid*.

Halvorsen, T. S. (2023, 1. mars). Sykepleiermangelen er en krypende krise som ikke blir tatt på alvor. *Stavanger Aftenblad*, s. 25.

Bovim, G. (2023, 4. mars). Vi kan ikke bemanne oss ut av utfordringene i helse og omsorg. *Dagens Næringsliv*, s. 77.

Røe, O. D. (2023, 6. mars). Helsevesen på randen av kollaps. *Adresseavisen*, s. 32-33.

Wernø, I. L. & Aarseth, M. B. (2023, 10. mars). Kampene bak konsensusmaskinen. *Morgenbladet*, s. 6-9, 11.

Alltinget.no (2023, 16. mars). SSB-forsker mener Helsepersonellkommissjonen ikke har dekning for påstanden om færre ansatte per pasient. *Alltinget.no – Helse*.

Pettersen, P. A. (2023, 20. mars). Motorveien til et todelt helsevesen. *Dagsavisen – Rogalands avis*.

Hystad, J. (2023, 30. mars). Får ikke godkjent dette som praksis. *Khrono*.

Grimsrud, S. A. (2023, 27. april). Etterspørselen etter vernepleiere vil skyte i været. Likevel blir det færre studieplasser. *FriFagbevegelse*.

Forskerforum. (2023, 5. mai). Helse-utvalg får kritikk for å gi råd på tynt grunnlag. *Forskerforum*.

Larsen, L. S. (2023, 8. mai). Vi må løse de virkelige problemene. *Dagens Medisin – Nyheter*.

Dolonen, K. A. (2023, 21. mai). Blir krisen i helsetjenestene i distrikts-Norge «normalen» også i sentrale strøk? *Sykepleien – Nyheter*.

Halvorsen, P. (2023, 18. juni). Spår psykologoverskudd. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*.

Hansen, D. H. (2023, 15. august). Advarer mot for få helsejobber. *Klassekampen*, s. 8-9.

Jørn, T. F. (2023, 5. september). Penger er ikke nok. Vi må endre den politiske behandlingen. *Dagens Næringsliv*, s. 30-31.

Aspøy, A. (2023, 14. september). – Folk vil ikke godta redusert helsetilbud. *Dagens Perspektiv*, s. 80-82.

4. Øvrige referanser

Zhiyang, J., Kornstad, T., Stølen, N. M. & Hjemås, G. (2023). Arbeidsmarkedet for helsepersonell mot 2040. SSB Rapport 2023/2.

Holmøy, E., Hjemås, G. & Haugstveit, F. (2023). Arbeidsinnsats i offentlig helse og omsorg: Fremskrivninger og historikk. SSB Rapport 2023/3.